ч. 64 (13.013). Львів, четвер 24. березня 1932. Poostowa opłata zaplacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і Адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло", Львів. Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

Передплата в краю: Місячно 5·00 зол. Четвертьрічно 14·00 „ Піврічно 28·00 „ Річно 48·00 „ За границею: В Америці і Канаді, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 20 ч. к., Румунії 150 лей, Бельгії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. В справі оголошень звертатися до адміністрації. Ціна одного примірника 25 сот.

Перед Заг. Зборами „Просвіти".

Львів, 22. березня 1932.

Вже тільки кілька днів ділить нас від чергових Загальних Зборів „Просвіти". Ті збори, як це вже загально відомо, будуть відбуватись під знаком фінансової санації цього найстаршого нашого Товариства. Головний Виділ заповів їх у пресі вже перед кількома місяцями в окремій енунціяції. На загальних зборах будуть основно обговорювати не тільки теперішнє задовження „Просвіти", але й подрібно розробляти плян його ліквідації.

Заініціювана в осени м. р. внутрішна позичка для „Просвіти" не дала стільки капіталу, щоби положення Т-ва могло від неї значно поправитись, але всеж вона, як довідуємося, дала Головному Виділові бодай змогу приступити до пляного сплачування найпекучіших зобовязань. Внутрішньо-позичкова акція, очевидно, не тільки не закінчена, але ще й в усю широчінь не поставлена. А не поставлена так тому, що в деяких околицях і районах нашого краю позичкову акцію свідомо паралізували українські таки, але ненаціональні елементи, або — і це дуже невідрадне явище! — такі одиниці споміж національного табору, для яких найважнішим моментом у цілій акції був не факт критичного положення „Просвіти", але упередження до деяких громадян, що працювали в Головному Виділі „Просвіти". Ця остання обставина була причиною того, що теперішній Головний Виділ у цілості рішився уступити. Загальні Збори мамуть тепер повну змогу вибрати на кермуючі становища в „Просвіті" таких людей, які вповні оправдалиб довіря зборів і виконалиб на сто відсотків завдання, які їм наложать збори. Думаємо, що Головний Виділ поставив справу гідно і доцільно.

По Загальних Зборах будемо мати нагоду переконатись, чи нагінка проти теперішнього Головного Виділу в деяких колах нашого громадянства була випливом направду тільки журби за долю Товариства, чи може була в далеко більшій мірі наслідком відомого з нашої старої й нової історії отаманства, руїнницького „бессервісерства", а то й звичайної безкритичности деяких наших одиниць чи навіть гуртків. Так, по Загальних Зборах матимемо змогу переконатися, чи новий Виділ „Просвіти" обдарований довірям Загальних Зборів зможе довго працювати в спокою, чи може заразже на початку своєї праці підпаде під обстріл наших „всезнайків", чи пак „професіональних опікунів" національного добра. Ми будемо підтримувати новий Виділ у його відповідальній праці, бо віримо, що в ньому засядуть люди, яким направду буде лежати на серці добро Товариства і які в своїй праці будуть кермуватися виключно інтересами нації, а не такої чи іншої її групи.

На цьому місці хочемо ще звернути увагу нашого громадянства на один боляк, який намагає...я розїсти і розложити наш національний організм та спараліжувати все наше зорганізоване життя. Маємо на думці всяких як явних так і маскованих комуністів та їх радянофільську фалангу, яка йде до розбивання нашого зорганізованого життя прикриваючись дуже часто національно-патріотичними фразами. Усі сельробівські та радянофільські органи преси здавна ведуть систематичну нагінку проти „Просвіти", а крім того мобілізують усі свої сили на те, щоби „Просвіту" опанувати. Вони останніми часами кинули нібито гасло боротьби за „селянсько-робітничу „Просвіту", а фактично пнуться до розбиття Загальних Зборів і тим самим до спараліжування праці „Просвіти". На сторінках сельробівської преси вичитуємо заклики до масової участи в Загальних Зборах без огляду на те, чи хто має чи не має мандат до участи в Зборах. Заклики заадресовані, очевидно, до сельробівських агітаторів. З останнього числа „Сель-Робу" довідуємося, що сельробівці відбувають уже й спеціяльні наради, присвячені Загальним Зборам „Просвіти" і т. п. Отже вони вже підготовляють лавиґюри.

Здається, що кожному українському громадянинові, який дорожить національними українськими здобутками, ясно, що цього комуністичного світа до ніякої нашої національної установи допустити не можна і що з ним треба провести безоглядну боротьбу. Під такими гаслами боротьби мусять пройти і заповіджені Загальні Збори „Просвіти".

Українська мова у волинських школах.

IV.

Хтож вони, ті стовпи польської культури, на Волині? По-перше: бувші легіоністи, яких студії обмежуються до скінчення кількох гімназійних кляс, або 1—2 курсів семинарії, закінчених офіціяльними вакаційними „курсами". По-друге: звербовані сюди, головно в останньому часі, вчителі з корінно-польських земель. По-трете: вихованки волинських семинарій (2 державні, 2 прив.), головно кремянецького лицею, в яких заведено українську мову як предмет щойно — в останніх роках![1])

Усі три ці частини польського вчительства сполучує дуже оригінальне звено: незнання української мови, відносин і культури, погорда та повна ігноранція всього, що „хлопське" чи „русінське".

З правного й педагогічного становища це більше ніж дивне, сказати ясно — дивоглядне й нечуване, що цілі тисячі молоді віддаються під опіку людям, які **її не розуміють і не хочуть розуміти.** Тимчасом це перейшло вже в систему: українцям-галичанам відмовляють посад, хоч вони мають найкращі кваліфікації, але в тім-же самім часі висилаються навіть по найгірших семинаріях корінної Польщі спеціяльні запрошення приїзджати на Волинь „ширити польську культуру..." (дослівно!).

За часів п. Ґрабського це вчительство так ширило цю „культуру", що у своєму творчому розгоні не признавало навіть нещасного утраквізму: вчило майже виключно по польськи. Щойно з часом прийшло деяке отверезіння. В 1927, 1928, 1929 і 1930 роках зорганізовано „навіть" вакаційні курси української мови у Кремянці, Острозі, Костополі, Любомлі, Ковлі й Дубні, що їх були обовязані скінчити всі ті, які не мали формального права до навчання цієж мови. Правда, користи ці курси не принесли майже ніякої. Вчительство вернуло з них із тим, із чим прийшло... Та (крім української азбуки і двох-трьох пісень) **дали вони зате офіціяльні патенти на неграмотність, визнавані владою!**

Вчителі-поляки, що покінчили ті курси, дальше не знають ні української мови ні наших культурних надбань і дальше — ще й нині — у переважаючій більшості **надуживають свого становища.**

Щоб наші міркування, оперті на багатій обсервації, не виглядали звичайними суб'єктивними загальниками, ми для авторитетної їх піддержки покличемося на обіжник Вол. Кураторії під багатомовним заголовком „Виконання програми у двомовних школах".[2]) „Кураторія **ствердила** в кількох випадках, — читаємо там чорне на білому, — що керманичі шкіл не мають, або **не розуміють** обовязуючої програми у **двомовних школах.** Тому взивається: 1) зазначувати точно в розкладах лекцій (поділах годин) предмети подавані в українській мові а) іншим чорнилом, або б) згадані предмети брати в скобки; 2) точно й докладно перестерігати мову навчання даного предмету, з тим, що „вчителів, які не застосуються до цього розпорядку, треба потягнути до дисциплінарної відповідальности"; 3) **у двомовних, як також у польських школах з українською мовою як обовязковим предметом, зі значною більшістю української дітвори,** по думці розпорядку Кураторії з 28. II. 1927 р. ч. I. 3367/27, — **навчання читання й писання розпочинається в українській мові.**

Тут важне для нас отсе: **Кураторія ствердила надуживання.** Що вони не обмежуються до „кількох випадків", це вже можемо засвідчити на основі особистого знання волинських шкільних відносин. Нижче постараємося докладніше представити форми тих зловживань:

1) Години призначені на українську мову використовуються для навчання польської мови, історії і т. д.

2) В утраквістичних школах учать предметів, яким закон передбачує український виклад — польською мовою.[*])

3) Неправно розпочинають навчання читання й писання в перших відділах польською мовою, спеціяльно в т. зв. польських школах із українською мовою як обов. предметом.

Це зрештою льогічно випливає з наведеного обіжника. Одначе хто думав би також **на основі льогічних законів,** що цей обіжник припинив згадувані зловживання, виявив би незнання теперішньої польської психіки взагалі, а волинських відносин зокрема. То неможливе — скаже хтось. Як це погодити з дисциплінарною відповідальністю? По-перше: дисциплінарку веде інспектор. А чи можна собі уявити такого інспектора, який починав би вести дисциплінарне слідство за зловживання, **які він сам морально** й фактично апробує своїм підписом (затвердженням) організаційної карти та розкладу лекцій? Принаймеише подібний випадок нам досі ще невідомий. По-друге: конструкція обіжника дозволяє довільно його інтерпретувати: — тоді, як за неперестерігання мови навчання даного предмету передбачує дисциплінарне слідство, за неправне навчання читання й писання в перших відділах польською мовою — не передбачує нічого. Це зрештою не вийшло випадково, бо багато льогічніше було би змістити зовнаги про дисциплінарку по всіх точках обіжника, ніж спеціяльно тільки при другій точці.

Можемо сміливо ствердити, що вище обговорювану акцію проти прав української дитини веде польське волинське вчительство наспілку зі своїми інспекторами, які зрештою також не знають ні української мови, ні культури. **К. П.**

(Продовж. буде).

[1]) Прим. у семинарії кремян. лицею завели українську мову вперше в 1927-28 шк. році!

[2]) Dz. Urz. O. S. W. Nr. 6/57 1929 р.

[*]) З жалем мусимо ствердити, що цим грішать, крім поляків, також деякі малороси страхи ради...

В справі наддунайської федерації.

ЛЬОНДОН, 22. III. ПАТ. „Таймс", обговорюючи наддунайські пляни, стверджує, що переговори в цій справі будуть відновлені в Женеві в часі травневих нарад європейської комісії Союзу Народів. Будуть вибрані підкомісії з представниками великих держав. „Таймс" підкреслює потребу обсадити становище предсідника європейської комісії, необсаджене після смерти Бріяна. Оскільки комісія не прийняла би французького пляну, слід розглянути якийсь інший проект.

——o——

При зміні адреси просимо подавати й стару адресу.

Голодуючі в Комарнянщині.

Причини нужди й голоду. — Деякі дані з Катеринич. — Зазив до українського громадянства.

Судовий повіт Рудки, а зокрема Комарнянщина, належить до тих повітів, в яких поверх 80 прц. селянських господарств — це господарства карловаті від 0.1 гектара управної землі, положені над Дністром і його доплившом, рікою Верешицею. Вже по війні згадані околиці були кілька разів нищені виливом цих рік, а неврожайна земля, не зважаючи на інтенсивні заходи дрібного рільного господарства (розуміється, власними силами українського рільництва і його організації) не всилі була виживити рік-річно населення до нового хліба.

З причини лихої і малої кількости землі не лише малоземельні і безземельні рільники, але також і середньо заможні рільники з околиць, положених над Дністром і Верешицею, змушені були в боротьбі за життя занятись домашнім промислом, а саме над Дністром виробом кошиків із лозини, а над Верешицею з рогожини (лепіху), що давало значний прибуток на удержання.

З господарською кризою взагалі, а зокрема через упадок цін на рільні продукти, як відомо, заломився в Польщі і промисл та торговля. Це потягнуло за собою й упадок згаданого вище домашнього промислу, котрий давав у вище згаданих громадах удержання нераз людности понад 70 прц. Уже від осени минулого року бачили ми корові людей, які тягнулись село від села, хата від хати за прошеним хлібом, а складалося нераз і так, що з одного села йшли до сусіднього і навпаки, бо соромно було у своїм селі просити куска хліба. Хто що мав і не лише зпоміж заможніших, але й із середняків, не відмовляв помочі. Одначе тепер вичерпалось усе те, що у них до цього часу було. І хоч до переднівку ще далеко, то в декотрих селах почали люди голодувати. Нужда поглиблюється ще й через те, що домашній промисл не оплачується, наслідком дорогого матеріялу на згадані вироби, а крім цього і через відсутність заробітків. І на фільварках графа Лянцкоронського, і в тих селян, які в кращих господарських відносинах давали нераз заробітки малоземельним і безземельним, нині наслідком зубожіння люди самі нераз пішли би в найми, щоби вирятувати свої господарства від руїни. Вже нині у гр. Лянцкоронського на його ланах робдять ті, які заздалегідь щібрали траву на відробок, — це переважно середняки і заможніші; а біднота, котра раніше заробляла на фільварках Лянцкоронщини, виперта зовсім середняками, котрі змушені відробляти за траву. Із земель, розпарцельованих Лянцкоронським, не дісталось українському населенню нічого, бо на них осіли польські кольоністи. Є нині люди які жертвують працю лиш за удержання, але й цього не можуть ніде дістати.

Щоби не бути голословним, наводжу зіставлення одної лише громади Катериничі, громади з українсько-польським населенням, котре вже тепер на 100 родин має 35 голодуючих родин. Зі згаданих 35 родин — 15 родин не має ні куска землі ні заробітку, — разом 52 душі. 11 родин, разом 45 душ має крім хати по 1/4 морґа землі. Девять родин, 41 душ, крім хати має по 1/2 морґа землі. Між тими родинами є й такі численні, що напр. у Кути Мацька, котрий має всього хату і пів морґа землі, є 9 душ, а в додатку до цього він обдовжений на 450 зол. Усі ті біднки задовжені від 50—900 зол. на родину, що дає разом суму 5.850 зол.

Спитав би хтось, а що на це кажуть заможніші селяни? Чи не прийшлиб вони з поміччю біднішим? Вони давали, поки в них було, ніхто з них не відмовлявся були між ними й такі, які нераз передбачували, що їм на переднівку не стане. Але тих заможніших є заледви 10 прц., а їх господарства на більшу квоту обтяжені, ніж представляють вартість. Скаже хтось: Таж мають бараболю. Правда, були бараболі, але те, що осінню й зимою з причини низького положення ґрунтів не зігнило, це задля браку іншої паші зїв товар, котрий у більшій частині продано за безцін, чи то по добрій волі на торгах на сплату боргів, чи то з ліцитаційного примусу. Таксамо і збіже. Чого не продано осінню за безцін, на заплачення податків і ріжних даний, це змушений був кожний з господарів випродати на заплачення як не рат, то щонайменше відсотків від затягнених довгів та на заплату ліцитаційних коштів, щоб хоч часово здержати ліцитацію свого господарства. Кредиту нема ніякого, бо українські кредитові установи самі мусять сплачувати банкові довги й ощадности, а Комунальна Повітова Каса в Рудках дає тим, хто голосував на одинку.

Був зазив ще осінню орґанізувати комітета допомоги, та — на жаль — так не сталося. Деякі круги нашої суспільности думали, що це якось мине і були байдужі до цієї акції, або боялися сельроб'вської демаґоґії. Тепер крайна пора настала! Духовенство Комарнянщини повинно піти за покликом своїх епископів, не ждучи, що хтось його виручить, зібрати, що можливо у себе та звернутися по поміч до заможніших повітів, так, як це робив укр. комітет у 1926 і 1928 р. Знаючи жертвенність українського громадянства, котре нераз уже давало цьому доказ, маємо надію, що й цим разом воно дасть, що буде в його силі.

Крім цього громадські уряди повинні віднестися по поміч для голодуючих до старость і воєвідства, предкладаючи повні списки голодуючих, бо поміч держави повинна бути не тільки для безробітних і голодуючих міста, але й села. Таких сіл у Комарнянщині, котрі потребують помочі негайно, є багато, а саме: Подільці, Сусолів, Мости, Монастирець, Тершаків, Кліцко, Поверхів, Катериничі, Якимчиці й ін.

З української пропаґанди на чужині.

(Лист із Парижа).

А. Мусе про наші справи. — Книжка Евена. — Політики і славянознавство.

Імя Альбера Мусе (Albert Mousset), добре відоме у Франції, Італії, Центральній Европі та Балканах, певно, мало що каже нашому широкому загалові. Отже не зайве буде присвятити кілька рядків французькому публіцистові та історикові.

П. Мусе стоїть сьогодні на чолі великої паризької телеграфної агенції „L'Information", якої авторитет у справах економіки нераз буває рішучим. Одночасно він начальний редактор „Affaires Etrangères" („Закордонні Справи"), якої назва сама за себе говорить. Разом із тим п. Мусе пише про закордонну політику у низці поважних періодичних видань Франції та чужинних. Він є автором низки книг у балканських справах. Велику сензацію свого часу викликала його книга про сараєвський атентат 1914 р., де вперше він подав судові протоколи процесу вбийників Франца-Фердинанда та його біdолашної дружини. Треба додати, що Альбер Мусе скінчив „Ecole des Chartes" (висока школа, де студіюють середневіччя). У цій ділянці дав він кілька історичних праць, повних ерудиції. Від уряду мав він неодну місію за кордоном.

З вищеподаного видно, що думки Альбера Мусе в українських справах варті уваги. Він висловив їх недавно в авторитетному французькому двохтижневику „Mercure de France", 1-го лютого ц. р. Займався п. Мусе українською справою з нагоди двох праць про Україну. Пре-

---

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 24. БЕРЕЗНЯ 1932.

В. НЕСТОРОВИЧ.

У тіні воєнних прапорів мікада.

Уривки спогадів із Зеленого Клину (рр. 1918/20).

Присвячую Ользі Юрґенсен-Стейскаль, Йокогама.

Це було тоді, коли перед очима сибірських бранців, знуджених до краю бараковим життям, сірим, нецікавим, розгорнувся екран, повний барвистих картин, що швидко мінялись.

Після Троїцкосавська, біля монґольської Кіяхти, де верблюжі каравани, похитуючи поважно головами сунулись повз наші табори і куди їхати треба було пароплавом від залізниці сім днів по ріці Селензі, ми повернули знов ближче до „світа". Розташувались у Березівці, Забайкальської области, на самому транссибірському залізничому шляху і мимоволі стали свідками, як проходили туди „червоні" і „білі", то знов усякі інтервенти: чехи та японці.

І ось, коли прокотились транспорти чехословацьких леґіонерів на схід, туди — ближче моря, і коли спокійні, маєстатичні хвилі могутньої Селенги проглинули вже потоплених та розстріляних на наших очах китайських „червоногвардійців" — у Березівці появились японці.

Тямлю ту залізну армію, низьких, але міцних автоматів, зіграний їхній марш і рухи в унісон, тямлю ту горлясту, несамовиту команду й удари рук об рушниці. Так, це була армія, якої ми давно не оглядали і яка нам, старшинам, примусово урльопованим за кільчастим дротом таборів, імпонувала. Марсовий дух знов появився по бараках і буйним розмовам кінця не було...

*

За деякий час ми теж їхали на схід, туди до моря. Мали приміститись на „Руському Острові" біля Владивостока. Так бодай запевнювали нас „всезнайки", своєрідний тип серед полонених.

Поїзд наш здавалось, безнадійно волікся, дні минали за днями і „теплушки" надокучили. Коли віїхали в Манджурію — ожвавились. На стації стрінули шведку з „Червоного Хреста", яка подала першу вістку про революцію в Австрії. Настрої поділились так, як поділена була ріжношерстна національно маса транспортованих бранців. Лиш українці не знали — радіти їм, чи сумувати.

Ми переїхали Харбін, Пограничную і після трьох тижнів їзди спинились у Микольськ-Уссурійському. Всупереч запевнюванням „всезнайків" тут і залишились.

На стації глянули ми ще раз на ряд ваґонів, де „білі" везли „живих трупів" заголодованих комуністів, — закоштували ще й нагайок якогось фанатичного козацького отамана, що з бравурою, гідною кращої справи, впав із кінним загоном поміж нас, аби „погуляти" (відтак плів теревені, що взяв нас за червоногвардійців...) та помандрували через місто в табор.

*

У таборі ми довго не залишились. Завдяки розпорядкові Керенського про „славянських бранців" як теж землякові, командантові табору полк. Сімченкові і „Українській Громаді" в місті ми стали вільні, себто ходили без „караула" і стукали по хатах, шукаючи праці. Очевидно її не находили. На запит „какая ваша спеціяльность" доводилось засоромлено мовчати або несміло відповісти: „ґімназійний абітурієнт"... Так, — до боротьби життя ми, „інтеліґенти" не були підготовлені.

Аж ось пішли веселі вісти:

Полонених перейме під свою руку місцевий японський ґарнізон, старшини дістануть належні їм платні (яких до речі давно вже не нюхали) і людські кватири без насікомих...

Радости кінця не було, — властиво був кінець, бо вкінові виявилось, що японці хоч і будуть піклуватись полоненими то тільки „старим табором", себто тими, що вже до нашого приходу були в Микольську.

Так і сталось.

Наше відношення до японців, що під впливом перших вісток було якнайкраще, геть змінилось і „жовті монголи" стратили в нас усю свою вартість цивілізованої нації. З заздрістю проходили ми повз т. зв. „японський лягер", де ізольовані під суворим режімом „благоденствували" вибранці на товстих харчах, платнях у єнах і у відновлених бараках. А в нас свистів пізноосінній вітер кріз вибиті шибки, неохайність пряи жахом проймала і погані зупи привчали нас голодувати... Не залишалось нічого іншого, як таки іти на працю, хочби найгіршу.

*

Дістав я її в романтично положенім віллі біля міського парку, популярного „Зеленого Острову" спільно з другим товаришем недолі. Помагав нам китаєць „чорнорабочій", справжній з косою, який на злість відомій нам догмі, немовто китайці молока не люблять, випивав нам щодня сметанку.

Усі мешканці віллі були по психіці „буржуї", себто ненавиділи більшовизм, з насолодою говорили про розжарені шомполи і цвяхи під нігтями, (ні, не всі з насолодою, жінки при тому здриґались), та інші тортури сучасної інквізиції, що їх виплекала соціяльна ненависть до революціонерів і які „білі" стосували там до „червоних". Японців оці мої „буржуї" ненавиділи, як дальших інтервентів, що загрожують „руськости" і з[...]ються користати з тимчасової слабости „Росії".

Зима за працею швидко минула. Співанки з „Просвіті" та вечірня лектура — ось і вся розвага. Так розваги було небагато. Зате нервування з відчаєними очима лежали. Вісти, ці короткі, до божевілля короткі газетні депеші з-під Львова були все сумні. Прийшла запашна весна, а з нею вечірні прогулянки по Зеленому Острові або по просторому саді, що належав до нашого хутірця і сумні думи якось не так тяжко лягали на душу.

*

У ті весняні дні, повні праці й вечірніх відпочинкових настроїв а то (— чого часом не буває? —) й милого суспільства на лавочці, яке щебетало „люблю как австрійцы коверкають рускій язык" або „не смійтесь з моєї української мови" — у цей час ми тут геть пропащи кацапнею", — у цей час появився у нас гість.

(Докінчення далі.)

ці ці ріжні розміром, змістом, формою та особами авторів, але п. Мусе уважав потрібним присвятити обом їм свою чергову політичну хроніку.

Перша праця, якою він займається, це брошура: E. Evain. Le problème de l' Indépendance de l' Ukraine et la France, що вийшла вже пів року тому.

Зміст згаданої праці далеко вужче заголовку. Брошура п. Евена має дві нерівні частини. Перша, менша розміром і більше особиста, викладає деякі тези українства. Виклад дуже поверховий й дальше заялозених формул наших пропагандових брошур не йде. Автор, очевидно, не міг дати чогось глибшого, бо не знає жадної славянської мови, і на жаль, необізнаний навіть з поважними публікаціями про Україну в чужих мовах.

Друга частина брошури, найбільша, містить передрук кількох французьких документів про Україну, відомих у нашій літературі. Не можна сказати, що вибір цих документів дуже вдатний. Нема тут документів цікавіших, зате є такі, які треба було в нашім інтересі або пропускати, або подати з відповідними поясненнями.

Передрукована тут петиція в сенаті підчас другої імперії Делямара про українську справу. У цьому виступі треба відріжняти дві сторони: політичну й наукову. Політична, як вияв симпатії до України, корисна. Гірше стоїть справа з наукового боку. Річ у тому, що Делямар був повним неуком у славянських питаннях, а знайомий з Духінським підпав під його вплив і його петиція цілковито „духінська" і свого часу її гостро скритикували справедливо Антонович і Драгоманов.

Духінський, „поляк з Києва", як він підписувався, вигадав фантастичну теорію, згідно з якою єдиними справжніми славянами були поляки, а росіяни — це азіяти. Очевидно, нині ця теорія викликає лише глум у славянознавців. Тому передрук петиції Делямара без відповідних пояснень у брошурі Евена попросту анахронізм.

Ясно, що французький автор не несе моральної відповідальности за зміст своєї праці, бо всім відомо, що він необізнаний зі справами, про які писав. Відповідальними є його інспіратори. Ці останні відомі; це еміґрантська група, що претендує на ролю „УНР-івського уряду". Ця група в свому органі сама це визнає й навіть в чудернацько-наївний спосіб оповідає скільки грошей вона витратила на примірники брошури Евена. У самому факті субвенції видання Евена в тутешніх умовинах нічого незвичайного нема, бо брошура Евена, будучи пропаґандивною, й не маючи ані літературних, ані наукових прикмет, не може числити на приватного покупця. Тільки про такі річи не пишуть, як це роблять наші хуторяни...

П. Евен політичний діяч, він посол, а політичні діячі не завжди обовязані писати науково та ще в справах славістики. Сказав же колись у парляменті Льойд Джорж: „Генерал Харків", і він був певний, що Тешен лежить на Балтиці, а Пуанкаре, більш освічений, в одній зі своїх статтей, згадавши імя князя Безбородька, пише, що „це імя явно показує великоросійське (!) походження". Ось Ерріо, ерудит, але не в славістиці, зробив з Люблянни „столицю Словаччини" (замість Словенії)... Проте кожна стаття Льойд Джоржа, Пуанкаре, Ерріо має велике політичне значіння, бо це впливові політичні діячі. Щож до Евена то це правий посол, без політичного впливу; його група була весь час проти політики Бріяна, тобто французької офиційної політики, вимагаючи „сильною рукою" піддержувати договори 1919 р. аж до окупації Німеччини. На щастя для Франції й для цілого світу ця група не мала впливу, а надалі матиме його ще менше.

Л. І.

(Докінчення буде).

З природи й техніки.

В 50-ліття відкриття бацили туберкульози.

24. березня 1882 р. на засіданні Німецького Фізіольогічного Товариства в Берліні відбувся виклад державного радника д-ра Роберта Коха під скромним наголовком „Про туберкульозу". У цьому викладі Кох подав слухачам до відома вислідя своєї довготревалої праці над відкриттям і годівлею бацилів туберкульози.

Вже перед 1882-им р. цілий ряд дослідників (м. і. також француз Вільмен) стердив, що людську і звірячу туберкульозу можна перещіпити на пробні звірята. Багато із цих дослідників догадувалось, що туберкульозу викликує якийсь бациль, одначе спроби відкрити його були безуспішні. Щойно тоді, коли Кох ужив до закрашення цього бацилі відповідної методи, зумів його побачити через мікроскоп.

Бачити цього бацилі в хорих частинах організму Кохові не вистарчило. Він стрібував виплекати бацилі туберкульози штучно і такими бацилами викликати у пробних звірят зміни, характеристичні для туберкульози. Це йому вдалося. Одначе значіння Кохового відкриття ще більше. Виказуючи приявність туберкульозного бацилі в процесах ріжних недуг, Кох зумів доказати, що ці процеси ріжні прояви одної і тої самої недуги. Кох шукав також доцільної боротьби із цією недугою, вказуючи, якими шляхами туберкульозні бацилі дістаються до людського організму. Дещо пізніще подав він приписи, як можна бацилі, що находяться в плювинах хорого, нищити дезинфекцією. Був він тої думки, що на поширювання туберкульози мають великий вплив некорисні мешканеві умовини. Хорий, на його думку, повинен мати що-найменше своє власне ліжко і бути зовсім ізольований від дітей. Ще кілька тижнів перед своєю смертю (в 1910 р.) обстоював він гаряче перед пруською „Академією Наук" погляд про розбудову санаторій для грудних недуг.

На десятім міжнароднім лікарськім конгресі, що відбувся в Берліні 1890 р. складав Кох звіт із своїх хемотерапевтичних дослідів над лічениям туберкульози. М. і. вказав він на незвичайне трійливе ділання солей золота на туберкульозні бацилі. На основі цих дослідів Кох приладив препарат „туберкулін", який ще і нині сповняє важну ролю при розпізнаванню туберкульози, особливо в дитячім віці.

Кох належав до тих щасливих людей, які ще за свого життя бачать корисні наслідки своїх праць. А таке приглядаючи докладні статистичні дані про стан туберкульози в ріжних краях, міг він ствердити, що смертність від туберкульози з року на рік менша. Це зменшення наслідок у великій мірі відкриття Коха і поданими ним приписам поборювання цієї недуги.

Хоч від відкриття бацилі туберкульози минуло вже 50 літ, проте не знаємо, чи людство потрафить знищити колись цілком цю недугу. Одначе обставина, що кількість випадків туберкульози значно зменшилася, означає великий поступ головно з економічного боку (менші страти в людях, грошах і т. д.). Хтось сказав раз, що відкриття бацилі туберкульози це найбільша подія в історії медицини. Можна також сміло сказати, що це відкриття найбільше добродійство, яке чоловік міг зробити свому родові.

Новий радянський фізикальний журнал.

З початком ц. р. почав виходити в Харкові новий фізикальний щомісячний журнал п. н. „Physikalische Zeitschrift der Sowjetunion". У склад редакційного комітету входять такі радянські фізики, як: Йоффе, Френкель, Мендельстам, Обреімов (директор Українського Фізикально-Технічного Інституту в Харкові), Рождественскій, Іваненко та інші. Журнал буде поміщувати передовсім наукові праці з ділянки експериментальної та теоретичної фізики, виконувані в дослідних інститутах Радянського Союзу, в одній із трьох мов: англійській, німецькій, французькій.

У першім зшитку першого тому поміщені: передмова славного ленінградського фізика Йоффе (по німецьки), звіт І. Курчатова з ленінградської конференції над „Фотоелектричними клітинами і простінниками з замикаючими верстовками" (по нім.) та 11 праць, з чого 2 (І. Курчатова, Синельникова і Борисова) виконані в Українськім Фізикально-Технічнім Інституті в Харкові.

Журнал друкується в друкарні ОНТВУ в Харкові в кількости 6.500 примірників і виходить накладом „Найвищої Ради Народнього Господарства Радянського Союзу". Адреса редакції: Харків, Чайківська 16.

А. Л.

Ширіть наш часопис!

З життя православної церкви.

Нові православні епископи.

Директор департаменту віроісповідань у міністерстві освіти Франц гр. Потоцький відбув 9. березня ц. р. конференцію з архиепископом Олексієм, у днях 14. і 18. ц. м. з митрополитом Денисом. Після того митрополит Денис відбув 18. ц. м. конференцію з міністром освіти Янушом Єнджеєвичем. На тих конференціях узгіднено остаточно справу висвячення на епископів двох архимандритів: росіянина Сави Совєтова й українця Полікарпа Сікорського. Перший з них буде епископом люблинським, вікарієм варшавсько-холмської дієцезії, а другий епископом луцьким, вікарієм дієцезії волинської. Формально нові епископи будуть іменовані на сесії Св. Синоду в перших днях квітня ц. р.

Чи і коли буде скликаний Собор?

Одночасно, як повідомляють із православних кол, на тих конференціях обговорювали справу приспішення праць передсоборного зібрання, а зокрема лист митрополита Дениса до міністра освіти в справі скликання V. комісії того зібрання. Остаточно речинець скликання тої комісії буде устійнений на спільних засіданнях делегатів польського уряду і православної єрархії в днях 22. і 23. ц. м. Є чутки, що Провінціональний Собор буде скликаний вже в осени 1932 р.

Новий намісник Почаївської Лаври.

Намісником Почаївської Лаври іменували по смерти архимандрита Паісія — архимандрита Нікодима.

Нове нафтове право.

Щезне приватна ініціятива!

У найближчім часі мають внести до сойму проєкт нового нафтового права. За тим правом побиваються передовсім великі чужинні фірми, бо на випадок, коли цей закон приймуть, вони стануть виключними панами всіх нафтових теренів. Дотепер, коли наш селянин мав 12.000 м², себто яких 2 морги нафтового терену ширини 40 м. міг він зголосити нафтове поле в уряді, причім і сам міг вертіти або віддати цю працю якійсь фірмі, за що діставав відшкодування одноразове від морга і так званих процентів брутто з продукції 10—15%.

Умови залежали від околиці. Ропа належала до власника грунту. На підставі нового закону ропа буде вже „регаля", а нафтовими теренами будуть диспонувати гірничі уряди. Нафтовий терен мусить мати ширини аж 200 м. а найменше 40 гект. Значить, щоби повстала копальня на селянських грунтах, то мусить більше число з них разом зєднатись — скомасуватись, так щоби в цілости мали 40 гект., з шириною 200 м.

Винагородою з продукції буде т. зв. ольбора (старий гірничий термін на означення паїв у продукції), яка буде рівна лише 5 прц. при ропі та газі, 1 прц. при земнім воску а пів прц. при всіх живичних копалинах. Ольбору мають ділити між всіх власників грунтів, що входять у склад нафтового поля з простором 40 гект., себто кожний співвласник матиме дуже маленький уділ. Ще гірше. Дотепер власник терену мав 10—15% брутто, міг кілька грунтів продати, а решту затримати і користати в продукції. Деякі наші господарі в Бориславі, Тусталовичах, Мразівці дуже добре на тім заробляли. Тепер не вільно буде ольбори продати, бо вона стане невідільною частиною грунту. Проєкт застерігає 25-літню охорону для істнуючих вже нафтових прав, вписаних у книги нафтові або грунтові, а так само для заключених нафтових умов перед оголошенням згаданого закону, підписаних нотаріяльно, наскільки вони до 6 місяців будуть подані до інтабуляції.

Як бачимо, нафтовим групам, наших селян і парохій, грозить повна заглада. Тому треба чимскорше контрактувати на 25 літ, заки прийде новий закон, бо буде запізно. Дідичі Ліденбавми, власники Борислава і сусідніх великих теренів, заснували собі спеціяльне товариство, на яке перенесли нафтові права на дальших 50 літ. Християнська Громада так само поробила нові контракти для своїх теренів на дальших 25 літ, а деякі господарі зробили так, що батько законтрактував грунт синові. Новий закон буде нещастям для нафтового промислу, знищить приватну ініціятиву, а великі комплекси теренів будуть віддавати гірничі уряди закордонним нафтовим концернам. Концерн вивертить 1 шиб на такім великім комплексі, а решта буде лежати дармо. Подібно як Румунія зле вийшла на тім, що кільканадцять літ тому віддала свої терени чужим фірмам, так само вийде на нафтовім промислі і Польща.

О. Бориславський.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Цвіркуни.

Все в понеділок приходять у редакцію два гості. Приходять разом, мов пришиті до себе, тому й можна їх уважати за одну особу.

Разом приходять, разом відходять, разом дякують, просять, виправдуються і — разом ображуються.

Десь коло першої сполудня двері: ри-и-ип. В маленьку шпарку всувається голова Сороки, а очі швидко бігають по кімнаті. Розсліджують настрій.

Сорока знає з досвіду, що часом панує тут такий настрій, як на порожній салі підчас премієри. Колиж зміркує, що настрій добрий, тоді за головою вилазить рука, а далі всувається боком цілий Сорока з Залуцьким у запіллі. На пальцях підходять до столика театрального рецензента і починають розмову таким шепотом, що чути його в цілій кімнаті.

— Як там, пане редактор?... Думаємо, що сяк-так... Правда?

Коли рецензент не скривиться, Сорока присідає на крайчику крісла, коли притакне — сідає на ціле, коли похвалить — Сорока витягає папіроску і переходить на голосну розмову.

— Бо то прошу панів...

— Ні, чекай, я скажу — перебиває йому Залуцький. — Бо то, прошу панів, ми саме тому вибрали неділю...

Сорока вспів уже зачерпнути воздуху.

— Вибач, не так... Ми, прошу панів, вибрали саме тому неділю... Дискусію перебиває театральний рецензент.

— Я ніби хвалив, але там було кілька порядних недотягнень.

Сіямські братя з „Цвіркуна" відразу стихають.

— Недо... — Сорока.

— Тягнень?.. — Залуцький.

— Так-так. І я це мушу відмітити.

— Пане...

— Редактор..

З огляду на симпатії, якими тішиться „Цвіркун" у редакції, справу полагоджують компромісово.

Після кожної премієри відвідини „цвіркунів" виглядають трохи інакше. Наперед приходять „форпости", винюхують ситуацію, а тоді щойно: двері ри-и-ип і — гляди як вище.

По мінах наших понеділкових гостей пізнати, скільки в театрі було публики.

Коли дуже мало — лиця їх видовжені, руки обвислі, ноги ледви волочаться.

Коли половина салі — лиця заокруглені, очі сяють надією на... повну салю.

Колиж була повна саля — то... не знаю, бо саля ще ніколи не була повна.

А варт!

Галактіон Чіпка.

Убивство комісаря поліції у Львові.

Ком. поліції Чеховський убитий.

Вчорашнього ранку в год. 7.55 у віддалі 50 м. від домів Пенсійного Інституту при Стрийській вулиці у Львові згинув від револьверового пострілу в чоло — комісар поліції Е. Чеховський. Польська преса дошукується у цьому вбивстві політичного підкладу й називає спричинниками членів ОУН.

Подробиці.

Комісар політичної поліції Е. Чеховський ішов Стрийською вулицею з дому до праці. Коли минав кінець стрийського цвинтаря впав від револьверового пострілу обличчам вперід — біля дротяної огорожі, що відмежовує парк від Стрийської вулиці. Наочні свідки зізнали, що спричинників було двох або трьох, а один із них стояв на горбку напроти місця, де впав ком. Чеховський. Коли цей побачив ком. Чеховського, тоді дав знати своїм товаришам і один із них поцілив ком. Чеховського в чоло. Смерть прийшла так несподівано, що пок. Чеховський не мав часу винятй руки з кишені.

Негайно після вбивства поліція замкнула кордоном Стрийську і Кадецьку вулиці та стрийський цвинтар, щоби зловити вбивників, котрі втекли через цвинтар. На місце випадку приїхало чимало поліційних старшин і розвідчиків. Зробили фотографічні знимки та зміряли сліди стіп убивників. На місці відбулися лікарські оглядини тіла д-рами Давидовичем і Шуліславською-Піндертовою, опісля відіслали тіло до міста.

Політичний підклад убивства?

Пок. ком. Чехович від кількох літ боровся у Львові з діяльністю УВО. Як повідомляє польська преса в останньому часі він кермував слідством у справі убивства посла Голувка. Надзвичайний випуск „Курера Львовского" твердить, що це вбивство — початок серії терористичних актів ОУН.

Слідство.

В часі вбивства на Стрийській вулиці було дуже мало прохожих; досі ствердили, що сцену вбивства бачили здалека ледви чотири особи. Свідків переслухував у присутності поліційних службовиків прок. Ліпш. Висліди слідства та поліційної погоні за вбивниками при допомозі гончої собаки поліція покищо скриває.

Чим був пок. Чеховський?

Е. Чеховський, ур. 1884 р. в Бучачі, був попереду народним учителем. Від 1920 р. працював у львівській поліції в політичному відділі. В останньому часі його призначили керманичем політичної поліції при слідчому виділі. Її українським відділом кермував він безпосередно, але підлягав йому теж і комуністичний.

У найближчому часі його мали перенести зі Львова на кращу посаду.

Залишив він жінку та дві дочки — учениці ґімназії. Для родини припадає асекураційна премія 10.000 зол. Вдова по пок. Чеховському одержить ще 12.000 зол. посмертного та повну емеритуру.

На марґінесі вбивства ком. Чеховського.

Львів, 22. березня 1932.

Столицею нашого краю потрясла знов жахлива подія, а саме вбивство поліційного урядовця керманича львівської політ. поліц. бриґади пок. ком. Чеховського. Чеховський був рядовим урядовцем, що виконував доручені йому завдання і нічого більше. Револьверова куля досягла його сьогодні ранком, коли йшов до бюра. Ця сумна і прикра подія впала на львівський, пересичений національними антагонізмами ґрунт як бомба, подразнила нерви, напнила їх до максімум і дала жадним політичних чи ще більше звичайних таки кримінальних сензацій черговий жир.

Хто вбив пок. Чеховського і з яких мотивів — досі невідомо. Але це зовсім не перешкоджує наприклад львівському ендецькому „Курер-ові Львовск-ому" категорично твердити, що це вбивство є ділом українських підпольних організацій. Ми не знаємо, чи таке твердження ендецького щоденника відповідає правді і тому не беремось цього твердження заперечувати, але з другої сторони ніяк не можемо зрозуміти, звідки в цього щоденника така певність, що це саме діло УВО чи ОУН? Твердимо, що в нього на те ніякої певности нема, але він не може поминути ніякої нагоди на те, щоби не долити оливи до того невгасаючого вогню національної ворожнечі, яку він все підсичував. Для нього ширення національної ненависти — це самоціль на галицькому терені. Мобілізувати настрої львівської вулиці проти українців „Курер Львовскі" вміє. Це ми знаємо з минулого. Але нехайже відповідальні за цей орган польські громадські чинники беруть і всю відповідальність за наслідки шовіністичних цькувань „Курера" і споріднених з ним органів. Миж пригадуємо собі дуже добре, якто ендецькі органи підготовляли свого часу „пацифікацію" у виді „відрухових реванжів", а коли „пацифікацію" перевів хто інший, тоді ендеки перші відкаракались від неї, хоч були її „ідейними" батьками та вдохновителями.

Зорґанізовані і відповідальні чинники українського громадянства не дадуть себе, очевидно, вивести з рівноваги ніяким визовам польських шовіністичних органів преси, але й не понехають боротьби з її цькуванням. З нагоди вбивства пок. Голувка видала була Екзекутива УНДО і Президія Парляментарної Репрезентації комунікат, в якому стояло: „Українське Національно-Демократичне Обєднання завсіди протиставилося і протиставиться з засадничих мотивів методам особистого чи масового терору як засобам політичної боротьби". Далі УНДО і Парл. Репрезентація осудили вбивство. *Це становище* все було і є дійсне та обовязуюче для всіх відповідальних за зорганізоване національне життя чинників. І воно від цькування шовіністичних польських чинників цілком не зміниться.

НЕДУГА ПОАНКАРЕ.

Розійшлися були чутки, що Поанкаре помер. М-ство закордонних справ заперечило цю вістку. В стані здоровля Поанкаре не зайшла ніяка зміна. Він дальше переходить приписану курацію.

Поминальне Богослуження з Панахидою

за померших членів Дирекції Центробанку та всіх Покійних його Членів — відбудеться в дні Загальних Зборів в пятницю, 25. березня 1932 р. в год. 8-ій рано в Успенській (Волоській) церкві у Львові (в каплиці 3-ох Святителів).

ДИРЕКЦІЯ
Центрального Кооп. Банку „Краєвий Союз Кредитовий" у Львові.

ЧЕСЬКИЙ УРЯД І СЕРЕДУЩА ЕВРОПА.

ВІДЕНЬ, 22. ІІІ. ПАТ. „Ді Штунде" засуває становище Чехословаччини в середньо-европейській справі. Праський уряд міг би переговорювати тільки на тему комбінації, в якої склад увійшла би Чехословаччина, Австрія, Мадярщина, Румунія та Югославія. Зате не згодився би на участь Німеччини, Італії, Польщі й Болгарії. Нова середуща Европа не повинна вести ніякої митної унії, преференційних мит не дасться ніякій державі, отже ані Німеччині, ані Польщі та Італії, інакше захиталась би рівновага малих держав. Політичні проблеми не сміють ускладнювати умовин в середущій Европі.

„СПЕЦИ" ВТІКАЮТЬ ВІД БІЛЬШОВИКІВ.

РІВНЕ, 22. ІІІ. ПАТ. Крізь Рівне переїхала партія „спеців", вертаючи з Радянської України назад до Німеччини. Є між ними інжинієри й механіки. Працю покинули тому, що більшовики не дотримали умови, а саме не виплачували винагороди долярами тільки рублями, причому годі купити достаточну скількість харчів. Причинився до їх виїзду також безнастанний нагляд на кожному кроці, так, що після праці годі було виходити з дому. Оповідають, що продукція на Радянщині не велика і кепська. Трактори після кількох днів не надаються до вжитку.

ОСТАННІ ВІСТИ

НІМЕЧЧИНА ЗАМКНУЛА КОРДОНИ ДЛЯ РІЛЬНИХ РОБІТНИКІВ.

ВАРШАВА, 22. ІІІ. Тому що німецький уряд замкнув кордони для чужих рільних робітників, цього року не відбудеться рекрутація рільних робітників із Польщі до Німеччини. Держуряди посередництва праці не реєструватимуть кандидатів на виїзд до Німеччини.

ПЕРЕД ЛЬОЗАНСЬКОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ

До Парижа приїхав американський амбасадор у Берліні Текет. Він стрінувся з прем. Тардіе та мін. Фляნденом на обіді в американській амбасаді. Був теж німецький амбасадор у Парижі Геш. Усе те вказує, що йдуть фр.-ам. розмови як прелюдія льозанської конференції.

ДЕ ВАЛЕРА ПЕРЕСТЕРІГАЄ АНГЛІЮ.

ЛЬОНДОН, 22. ІІІ. ПАТ. Пересторога кабінету Чемберлена під адресою ірляндського уряду викликала, здається, протилежний наслідок і прискорила вибух конфлікту. Негайно після промови Де Валера візвав до Дабліна вис. комісаря Ірляндії у Льондоні Далянтія. Комісар вернувся вже до Льондону та в палаті громад вручив міністрові доміній Томасові ноту ірляндського уряду. Оголошуючи це в палаті громад Томас сказав, що ірляндська нота є дуже поважним документом, занадто поважним, щоби відразу заняти становище в заторкнених у ній справах. Брітійський уряд займеться ірляндською нотою, а завтра Томас зложить відповідну ноту уряду в тій справі.

В кульоарах палати кажуть, що ірляндська нота є заповідженням ірляндського уряду в справі скасування пос. присяги на вірність королеві та неплачення аренди брітійському урядові зі заявою, що припадаючої на червень рати Ірляндія вже не заплатить. Ірляндський уряд рішився заявити це вже тепер, щоби брітійський уряд мав час вирівняти бюдж. прелімінар, який мають внести до палати 19. квітня, а в якім передбачений дохід 3 міл. фунтів від ірляндського уряду.

Біржа.

Гроші.

Американський доляр 8·90·00—8·90·50, канадійський доляр 7·90·00—8·00·00, чеська корона 0·26·[illegible], [illegible] австрійський шилінг 1·05·00—1·10·00, [illegible] 0·05·50, французький франк 0·34·8[illegible]—0·35·10, швайцарський франк 1·73·00—1·73·50, фунт штерлінґів [illegible] 33·00·00, радянський червінець 0·00—0·00, німецька марка 2·12·00—2·12·50—.

АРЕШТУВАННЯ ГІТЛЕРІВЦІВ У ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

На цілій території Чехословаччини переведено масові арештування німецьких національ-соціялістів. Поліція знайшла документ, що німецька національ-соціялістична організація мала на меті відорвати чехословацькі округи з німецьким населенням і прилучити їх до Німеччини. Стверджено, що гітлерівські організації в Чехословаччині стояли в тісному звязку з гітлерівцями в Німеччині й загрожували публичному ладові.

—o—

АРЕШТУВАННЯ КОМУНІСТІВ.

У звязку з крівавими подіями в Живці з приводу демонстраційного страйку поліція арештувала 10 комуністів, що поширювали протестаційну відозву. В Соснівці арештували багато комуністів за агітацію в домбровському й краківському вугляному басейні. Між арештованими находиться син визначного фабриканта з Лодзі.

—o—

В КИТАЮ НЕСПОКІЙ.

ТОКІО, 22. III. ПАТ. На основі радієвих депеш із Чан-Чун вчора прийшло в Нан-гута між японською піхотою і китайським неправильним відділом до сутички, в якій впало 150 китайців. Японці мали 13 вбитих і 15 ранених. Китайці атакували теж залізничий дворець в Атуні на південь від Чан-Чун і нищили залізничий шлях.

—o—

ЛЬОЙД ДЖОРДЖ В ОБОРОНІ НІМЦІВ.

Англійська преса обговорює нову книжку Льойда Джорджа п. з. „Правда про воєнні довги та відшкодування", вказуючи на те, що це гостра атака на теперішню репараційну політику. Автор бере в оборону Німеччину, з якої не треба вже більше витискати грошей. Книжка містить багато ревеляцій, що торкаються розмов зі Стімсоном, Пуанкаре, Думером і іншими.

З країни нужди й голоду.

Від Ред.: Нижче містимо вийомок з листа, що його дістав з Москви добре відомий нашій Редакції український громадянин. Вийомок з листа містимо без змін — він говорить сам за себе.

Москва, 8. III. 1931.

„Тут щораз гірше, пятилітньою так погосподарювались, що крамниці порожні, хіба хрін і муштарду в баньках купиш. У нашій крамниці, де ще в осени всього міг дістати, тепер крім бульби нема нічого. Часом — дуже рідко — купиш головку капусти... Від місяця не купиш у крамниці одного яйця. Крім того майже все подорожіло вдвоє, а навіть утроє.

Населення, перетомлене, заголюкане і заморене голодом, жде війни з японцями. Сподіються, що з тої нагоди вдасться їм збутись теперішнього більшов. режіму. Тут у всім панує лише чрезвичайка; уряди, військо, всілякі добрі посади попаймали переважно жиди та панують і розказують у цілій величезній державі. Щоби не пізнати, що вони жиди, поприбирали собі різні російські та українські назвища. Тепер я вже все добре пізнав...

Чужинці-робітники масово вертають, просто втікають домів, бо дома, навіть без роботи і без гроша, живеться ліпше, як тут з роботою. Вони тут нічого купити не можуть і приходиться їм жити в страшнім некультурнім бруді. А до того всього мешканець заходу не привик.

А наші люди? Неодин з наших у старому краю живе фальшивими фантазіями про тутешнє життя. Нехай такий приїде сюди, нехай того раю закоштує, — тоді інакше стане на все дивитись!"

—o—

НЕПРОВІРЕНА ВІСТКА.

Американська преса принесла вістку з Парижа, що б. цісарева Зита вибирається в найближчому часі яхтом одного англійського магната до Бостону, куди запросили її мадярські графині Пальфі й Ердедь. Вертаючи назад до Европи, б. цісарева задержиться на острові Мадейрі, щоби відвідати могилу свого чоловіка. Якщо одержить потрібний дозвіл австрійської влади, б. цісарева переведе ексгумацію домовини б. цісаря Карла й перевезе її до Тиролю, щоби поховати її на горі Ізель. (Австрійські монархістичні круги вже здементували поголоску про заходи б. цісаревої в цьому напрямі).

Драма над Дністром.

ПАРИЖ, 22. III. ПАТ. Справоздавець щоденника „Ле Журналь", висланий на румунсько-радянську границю, пише, що над Дністром, де він тепер находиться, розгривається драма, про яку повинен знати світ. Що ночі приходять на беріг Дністра втікачі з Радянської України. Радянська гранична сторожа острілює втікачів і кидає їх гранатами. Нещасливі, що хочуть дістатися на румунський бік, падуть масами, а ті, що таки добиваються на другий бік, знесилені валяться з ніг. Часто матері приходять з дітьми, що згинули від куль. Приходять теж жінки, що лишили на леді тіла своїх чоловіків і навідворот. В 1931 р. утікло з України до Румунії 324 родин по 2 до 12 осіб. Цього року від січня до березня вдалося 359 родинам покинути Україну й схоронитися в околичних селах по румунському боці. Для румунської влади справа ще й тому невигідна, що часто між утікачами находяться теж більшовицькі шпигуни.

Дрібні вістки.

В місцевости Тріхінополіс (Індії) прийшло між музулманами та гіндусами до бійки, з якої кількадесять осіб вийшло з ранами.

В Ню-Йорку арештували за фальшівництво й грабіж Карла Левіна, що з летуном Чемберленом перелетів Атлантійський океан з Америки до Европи.

На основі обчислень японського міністерства війни японська армія втратила в Шангаю 591 людей. Ранених було 2394.

Шведський фінансіст Іван Кройгер, що скінчив недавно самогубством, лишив 300 міліонів корон довгів.

Литовського посла в Берліні Шавліса покликали до Ковна. Одержить він вказівки у справі німецько-литовського конфлікту

Оголошення, оповістки, місцеві як і з провінції оголошуватимемо тільки за попередньою присилкою належитости. Незаплачені заздалегідь оголошення не будуть поміщені.

НОВИНКИ

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорушина 5.** (біля кіна „Апольльо") поручає по найнижчих цінах, ковдри, матераци і постіль. Переробляє ковдри по 6 зол., матераци по 8 зол. 786 74—100

— **Приймаю як давніше в моїм заведенні при вул. Сикстуській ч. 17 від 9—1 і 3—6. — Насс.**

— **Чи Ви бачили вже** нові весняні моделі на виставі в одинокому українському магазині взуття „КОМЕТА", Львів, Ринок 21? А до того ще і нечувано низькі ціни? 5—?

— **Овочеві щепи** замовляти: А. Терпиляк — садівничо-огородниче заведення в Залукві, почта Галич. Ціна від 0.50—2.50 зол. за 1 штуку. Жадайте цінників. 14—21

— **„Від машини до фотографіки".** Для членів УФОТО та прихильників фотокамери виголосить Олександер Мох у понеділок 28. березня в 17 год. при Руській вул. ч. 10. реферат „Від машини до фотографіки". Після реферату дискусія.

— **Історія Львова.** Продовження викладу про історію Львова на курсі провідництва по Львові, улаштованому турист.-краєзнавчим т-вом „Плай" відбудеться в середу 23 ц. м. в 18 год. в домівці шкіл УПТ. при вул. Мохнацького ч. 12. Виклад виголосить ред. Дм. Паліїв.

— **Арештували Тадея Міцкевича** б. учителя у Бзиві, конецького повіту, під замітом насильства і аматорських порнографічних знимок малолітних учениць і учеників.

— **Нові старости в Галичині.** Старостою у Раві Руській призначили Станислава Гаврата, у Збаражі Мушинського.

— **Із краєвої хроніки.** У Стрию арештували під замітом намаганого вбивства жінки Михайла Бендика з Голобутова: жінку з розбитим черепом перевезли до лічниці. — Пожежа знищила галю машин, мотор і вагон ропи в копальні Цукерберга в Майдані, богородчанського пов. Шкоди 50.000 зол. — М-ство внутрішних справ рішило 15. березня ц. р. — заснувати у Сколью, стрийського повіту, експозитуру староства.

— **Зріст пачкарського руху на кордонній смузі Виленщини.** На деяких відтинках литовсько-польського кордону помітний зріст пачкарства. Кожного дня придержують пачкарів із товарами. Рівночасно зросло пачкарство на лотиськo-польському кордоні. В останньому часі придержали кілька санок навантажених цукром і корінням. На відтинку Турмонт арештували 15 пачкарів. На кордоні збільшили стежі й загострили перевірку.

— **Пропадають пачки харчів на шляху до Радянського Союзу.** Зі Стовпців (Виленщина) повідомляють, що через кордонну стацію Колосово переїзджає кожного дня 300—400 пачок харчів до Радянського Союзу, чимало з них висланих почтовими урядами Виленщини. В останньому часі запримітили, що від стації Негорелое ці пачки пропадають, а деякі доходять до рук адресатів ушкоджені. Більшовицька влада збільшила перевірку в поїздах і перевірку пачок у Минську.

— **У кількох словах.** Торнадо пройшов над стейтами Алябама, Тенесі та Кентукі та знищив чимало осель; місто Норд Порт у стейті Алябама в розвалинах. 105 убитих і 100 ранених. — Король Швеції і князь Вільгельм привитали сердечно князя Ленарта, який приїхав до Ніцеї після вінчання в Льондоні. — У Пале де Бо Арт у Брюселі продали за 600 тисяч франків образ Порбуса з 1561 р. „Родина ван Береем". Образ Ван Дайка портрет кн. Насав продали за 460 тисяч франків.

— **Як віденці прощали фашистів?** У неділю 20 березня ц. р. на закінчення мячевих змагань між Австрією й Італією у Відні відбулася політична маніфестація. Коли італійські змагуни прощали глядачів по фашистівськи піднесеною рукою, частина глядачів почала свистати та вигукувати. Президент австрійського союзу мячевих дружин перепрошував італійського посла Авріті та підчеркнув, що тільки незначна частина глядачів демонструвала проти італійських змагунів.

— **Клясична вистава на старовинних руїнах.** Організаційний комітет у особах проф. Маджурі, директора розкопок, Б. Паче — директора античної драми та Ф. Лїберата влаштовує 21. і 22. травня ц. р. у Пестум біля Салерно (Італія) театральні вистави між храмами Нептуна та базилікою. У програму увійдуть твори Теокрита й Геродія та клясичні танки Піцетія. Управа залізниці в ці дні урухомить кілька окремих поїздів із Риму та Неаполя, щоби влекшити приїзд численних гостей на оригінальні клясичні вистави на тлі руїн старовинного люканського міста — щоразто нових несподіванок для археольогів.

— **Випробовують новий літак.** У Фрідріхсгафен відбуваються пробні лети літака нового зразку вибудуваного інж. Меґром. Літак довгий на 6 м., розпняття крил 10 м., сила мотору „Урсінус" з повітряним холодільником — 16 км. Кошти будови 900 н. марок. Новий літак легко зложити та примістити у звичайному ґаражі, монтовання крил перед летом триває 20 хвилин. Знавці передбачують велике майбутнє для нового літака.

— **При закупах на весну і свята,** памятайте про те, що обува і панчохи **ДЕЛЬ-КА,** це гордість краєвого промислу. Поборювати нужду безробітних нині обовязок кожного.

—o—

Літературний куток.

Ґете і великі письменники.

Німецька та чужинна преса містить численні статті визначних письменників про Ґетого. Сельма Ляґерлеф ділиться своїм молодечим враженням про те, як її вражав титул „тайного радника". Щойно з літами вона зрозуміла, що кращого епітету не можна би найти для Ґетого: він став „тайним радником" цілих поколінь. Один із найбільших американських письменників Теодор Драйзер згадує про те, як у його уяві Ґете вяжеться із низкою тих великих індивідуальностей, що проповідували ідеї любови ближнього та невпинного розвитку вселюдських ідеалів: з Ісусом, Сократом, Аристотелем і Шекспіром. Андре Жід каже, що Ґете завжди на всьому його розвиткові і що ніхто не дав йому кращої відповіди на питання: що може людина? Один із найбільших еспанських письменників Хозе Ортеґа і Гассет уважає виховну ролю Ґетого одним із найбільше безсумнівних фактів.

У ювилейні роковини смерти Ґетого варт пригадати, що саме тоді, коли автор „Фавста" вмирав у Ваймарі, у Шотляндії в замку Абботсфорд, доживав останні дні **Вальтер Скот,** якого вплив в Англії був у свій час неменший, як Ґетого. Мало хто знає, що саме переклади Скота із Ґетого були його першим літературним успіхом.

Французький журнал „Нувель Літерер" пригадує дотеп визначного письменника Жіль Ренара про **зустріч Ґетого з Наполеоном.** Коли раз зійшла розмова про те, що такі два велитні могли собі сказати, Ренар пробував відгадати: — На вступі вони сказали собі „добрийдень... моє поважання... дуже мені приємно вас пізнати... і мені теж... Ґете: — Ви робите багато шуму в світі... Наполеон: — Щож? в армії, як скрізь, є досить порядних людей. А ви що нам приготовляєте? Ґете: — От щось там прозою чи віршом..." І можна навіть заложитися, що сказали собі на прощання: „До приємного побачення".

—o—

☦ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

† **о. Йосиф Пелехович** помер у місті Карнеґі, Пенсилвенія, дня 18-го січня ц. р., проживши 62 роки. Похорони відбулися в місті Мекіз Ракс, Пенсилвенія. Покійний виемігрував до Америки в 1910 році, де займав становище українського пароха поміж українськими поселенцями в ріжних місцевостях. Покійний полишив пятеро дорослих дітей, яким дав вищу освіту. А саме: Богдана, адвоката в Шікаґо; Ярослава в Ню Йорку; д-ра Неонілю, лікарку в Ню Йорку; Ірену в університеті Пенсилвенія і Марійку, яка кінчить медицину в університеті Мишіґен. В. Й. П.!

† **Евген Голіцинський.** Дня 17. березня 1932 помер у Празі чинний член української соц.-демократичної партії, Евген Голіцинський. Покійний народився в Києві 1879 р. З причини своєї політичної діяльности мусів утікати до Львова, де перед революцією 1905 р. був членом закордонного комітету української соц.-демократичної партії. Йому поручили: потайну доставу соціялістичних брошур і летючок до царської Росії. В 1904 р. заступав українську соц.-демократичну партію на зїзді в Амстердамі. Перед світовою війною докінчив студії в чеській техніці в Празі, а на еміграції був доцентом Української Госп. Академії в Подєбрадах. В. Й. П.!

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 22. III. 1932 за масло експортове та десерове пріма 3·60 зол., за літру молока 23—24 сот., літру сметани 1·20 зол., копу яєць 4·70.

ОГОЛОШЕННЯ